

Kødmangelen i Tyskland.

Af

Johannes Arup.

Efter Redaktionens Opfordring skal jeg i det følgende forsøge at give en orienterende Oversigt over de Forhold, der have bevirket den i Tyskland for Tiden værende Kødmangel, som har fremkaldt en saa stærk Bevægelse, at man kunde være tilbøjelig til at tro, at der fra Regeringens Side maatte blive gjort noget alvorligt for at raade Bod derpaa. Hidtil kender man dog officielt ikke noget til en Kødmangel (Fleischnot), men kun til en Prisstigning (Fleischteuerung). Denne Distinktion kunde synes overflødig, da det i Virkeligheden drejer sig om Dyrtid paa alle Kødvarer uden en tilsvarende almindelig Prisstigning, men »mit Worten lässt sich prächtig streiten«. Sagen er, at man søger fra ledende Side under Henvisning til Kreaturbestandens stærke Tilvækst i de senere Aar — og da navnlig Svinebestandens — at hævde, at en virkelig Kødmangel ikke er til Stede eller højst kan betragtes som forbigaaende, hvorved man vil godtgøre, at det tyske Landbrug uden fremmed Indførsel kan frembringe det nødvendige til Befolkningens Ernæring.

Det er imidlertid unødvendigt her at gaa nærmere ind paa det statistiske Materiale; de af Tidsskriftets Læsere, der maatte interessere sig herfor, kan jeg henvise til et Foredrag, som jeg havde den Ære at holde i Nationaløkonomisk Forening i 1900, og hvori jeg paaviste, at det under den daværende økonomiske Udvikling i Tyskland var umuligt at frembringe tilstrækkelig Føde til den stærkt voksende Befolkning, end sige oparbejde det Underskud, der allerede den Gang var til Stede. Dette maatte altsaa blive større Aar for Aar — og Forholdene have ikke forandret sig synderlig siden den Tid.

De væsentlig medvirkende Grunde hertil ere, at man ved Toldlovgivningen fortrinsvis har beskyttet Kornproduktionen til Skade for Kødproduktionen, og at man ikke fuldt ud har kunnet raade Bod paa dette Forhold ved de Hindringer, man af »sanitære« Grunde — navnlig siden 1895 — har lagt i Vejen for Indførselen af Kvæg og fersk Kød. Herved er Indførselen af Svin og fersk Svinekød svundet ind til en Ubetydelighed, thi de 70,000 Svin, som det er tilladt at indføre fra Rusland, spiller en aldeles ubetydelig Rolle i det hele Forbrug, og Indførselen af Flæsk fra Holland er forbundet med saadanne Omkostninger, at den kun under eksceptionelle Forhold kan lønne sig. For at paavise dette er det tilstrækkeligt at fremdrage den officielle Berliner-Notering i Stat. Jahrbuch. Her finde vi følgende Tal for Prisen for 2den Kl. Kvæg og Svin, opgivet i Mark for 100 Kg. Slagtevægt: (Se omstaaende).

Man vil saaledes se, at der siden 1896 har været en jævn Stigning i Prisen paa Oksekød, idet engros

	Kvæg	Svin		Kvæg	Svin
1895.....	119	90	1900.....	119	96
96.....	112	86	01.....	117	112
97.....	113	105	02.....	121	119
98.....	113	111	03.....	129	100
99.....	116	95	04.....	132	98
			05.....	134	122
			(8 Maaneder)		

Prisen herfor selvfølgelig i sine Svingninger er samstemmende med Kvægprisen. At denne Prisstigning skyldes Beskyttelsessystemets Udvikling, fremgaar af, hvad jeg andet Steds har oplyst*), at Gennemsnitsprisen for Oksekød i den nævnte Periode i Tyskland har været over de sidste 20 Aars Gennemsnitspris, medens den i England har været under denne, ligesom den ogsaa der har været underkastet andre Svingninger. De jævnt stigende Priser have trods de sanitære Hindringer bevirket en stadig voksende Indførsel af Kvæg og fersk Kød fra Østerrig-Ungarn, Danmark og Holland, og da Oksekødet desuden ikke spiller den Rolle som Hovednæringsmiddel i Tyskland, som f. Eks. i England, men viger for Flæsket, naar dette er billigere, saa kan man nok sige, at det ikke er den Mangel, som Prisstigningen her udviser, der har haft særlig Indflydelse paa den nuværende Krise.

Helt anderledes stiller Sagen sig, naar vi staa overfor Svinene og det ferske Svinekød, der yder den tyske Befolkning det animalske Hovednæringsmiddel og Landbruget en af dets vigtigste Indtægtskilder. Det sidste paavistes ved en Opgørelse i Anledning af Pariserudstillingen 1900, ifølge hvilken Indtægten af Kornvarer opgjordes til en Værdi af 1679 Mill. Mark,

*) Ugeskrift for Landmænd 1903. S. 392.

af Mælkeriprodukter til 1625 Mill. Mark, af Svinekød til 1192 Mill. Mark, medens den for Okse- og Faarekød kun androg 832 og 91 Mill. Mark, og har der siden den Tid fundet nogen Forskydning Sted, da er den sikkert kommen Mælkeri- og Svineproduktionen tilgode; det er derfor naturligt, at den herskende Agrarpolitik lægger særlig Vægt paa Beskyttelsen af Svineholdet, der i Modsætning til Kvægholdet udelukkende fremmer Kødproduktionen og hurtig lader sig omsætte.

Der fandtes i det tyske Rige ved Tællingen i 1904 ca. 19 Mill. Svin, og gennem den Statistik, som er bleven mulig ved den nye Kødsynslov, véd man nu, at der i 2det Halvaar 1904 og 1ste Halvaar 1905 er bleven slagtet ca. 20 Mill. Svin, saa at altsaa den hele Svinebesætning omsættes i Løbet af Aaret. Denne Omsætning er hurtigere end man hidtil har beregnet, og fremkommer ved, at man ikke som forhen til Husholdningsbrug forlanger de store Fedesvin, men Kødsvin, der slagtes i 9 til 12 Maaneders Alderen. Landbruget kan altsaa i Løbet af forholdsvis kort Tid indrette sit Svinehold efter Prisforholdene, og dette er derfor underkastet stærke Svingninger, der ikke gælder for Kvægholdets Vedkommende. Man finder dette skarpt udtrykt i den givne Notering for Svin, hvor det, da den omtalte forholdsvis ubetydelige Indførsel af Svin fra Rusland og det ferske Svinekød af omrent et lignende Antal Dyr fra Holland ikke har nogen stor Indflydelse, bliver det indenlandske Marked, der bestemmer Prisen. Vi se saaledes, at efter de lave Priser i 1895 og 1896 ophører Produktionen at være lønnende, saa at der indtræder Knaphed. Fra Midten af 1897 begynder derfor en Prisstigning, der kulminerer i det

følgende Aar for derefter atter at falde, da man imidlertid er naaet til en Overproduktion, og den samme Bevægelse i toaarig Turnus gentager sig de følgende Aar. Det skal atter fremhæves, at denne Prisbevægelse er særegen for det tyske Marked, og tildels uafhængig af Verdensmarkedet, saaledes som vi finde den udtrykt i de engelske Baconpriser; man har endog set, at der med lave Svinepriser i Tyskland er bleven udført Svinekød til England og omvendt, trods de tyske Toldforhold. Men foruden denne Prissvingning vil man ligesom ved Noteringen for Kvæg finde, at en stigende Kødangel gør sig gældende, idet saa vel Maksimums- som Minimumspriserne ere blevne højere for hver Vending, saa den ogsaa her er udtrykt ved en Prisstigning fra Aar til Aar. Man vil ogsaa af Noteringen faa et Indtryk af, hvor lidt Prisforholdet mellem de to Kødsorter paavirkes af hinanden; man kan uden Overdrivelse paastaa, at Mangelen paa Svinekød i Tyskland vanskelig afhjælpes ved en forøget Tilførsel af Oksekød, hvorimod det omvendte let finder Sted.

Høje Priser paa Svinekød ville derfor altid berøre den store Befolkning; koster dette lige saa meget og end mere end Oksekød, vil det føles som en »Kødnød«, og Klagerne over en saadan komme frem, og de kom stærkt til Orde saa vel i 1898 som i 1902. Man maatte derfor paa Forhaand — under en normal Udvikling af Forholdene — være forberedt paa, at høje Svinepriser vilde gøre sig bemærkede i indeværende Aar og kulminere i det følgende, thi Priserne havde under den sidste Minimumsperiode naaet Lavmaalet i Begyndelsen af 1904 (91 Mark pr. 100 Kg.) og var atter i Foraaret og i Løbet af Sommeren steget ret betydelig, — et Tegn

paa, at den reducerede Svinebestand atter trængte til Fornyelse. Arbejdet herpaa var bleven begyndt — hvad der fremgaar af den i December foretagne Kreaturtælling — da det i Løbet af Sommeren viste sig, at man i den største Del af Tyskland og Mellemeuropa i det hele maatte gøre Regning paa en meget daarlig Avl, idet der endog paa sine Steder var ligefrem Misvækst. Dette forandrede fuldstændig Forholdene; man kunde ikke drage Nytte af de stigende Svinepriser og yderligere forøge Besætningerne, men maatte ophøre med Tillægget og reducere disse, hvad der endog efter Høsten fremkaldte en mindre Nedgang i Prisen — saa vel for Okser som for Svin — i Stedet for den forventede Stigen.

Da det ved den nys nævnte Kreaturtælling havde vist sig, at Svinebestanden siden Tællingen i 1900 var steget fra 11 Mill. til 12,6 Mill. Stk., anføres dette i Reglen som fuldgyldigt Bevis for, at man har Kød nok at tage til, skønt en nærmere Betragtning snarere viser det modsatte og bekræfter det ovenanførte. Af Forøgelsen falder nemlig 1,2 Mill. paa Grise under et halvt Aar, og 0,6 Mill. paa Ungsvin fra et halvt til ikke over et Aar, hvorimod Antallet af Svin over et Aar er 200,000 Stkr. mindre. Ved Tællingen (1. Decbr.) har Forholdet altsaa været dette: man har allerede reduceret Besætningerne ved at udskyde en Del ældre Svin (Avlsdyr), saa Tillægget er standset, men man har en ret betydelig Opvækst af Grise og Ungsvin. De sidste ere selvfølgelig blevne realiserede i Vintermaanederne, hvad der ogsaa gælder om en Del af Grisene, at dømme efter de mange umodne Slagtevarer, der først paa Aaret førtes i Markedet, saa Antallet af Svin

har sikkert et halvt Aar efter Tællingen været mindre end i 1900. At en stærk Prisstigning maatte følge herefter er en Selvfølge, og den kan ogsaa ses af de senere Noteringer. I September 1904 var Prisen naaet op til 106 Mark, derefter faldt den i Begyndelsen af Vinteren og er for Marts 102 Mark. Med de udtømte Beholdninger begynder da en stærk Stigning. Allerede i April naas et Gennemsnit af 120 M., og Prisen kan for Septbr. sættes til 136 M. som Gennemsnit for 2den Klasses Svin (Berlin); dog er den betydelig højere i Sydtykland og de vestlige Industribyer. Prisen paa Hornkvæg har fulgt en lignende Bevægelse, men da den i Forvejen var høj, er Stigningen mere jævn og forholdsvis mindre.

Hermed har Kødpriserne naaet en Højde, som ikke har været kendt tidligere, og som langtfra blev naaet i 1898 og 1902. Den er væsentlig fremkaldt ved den slette Avl forrige Aar, og det skyldes den, at Prisstigningen er indtruffet saa pludseligt og voldsomt, at den føles langt stærkere end tidligere, men det vil formentlig ogsaa være klart, hvor nøje den hænger sammen med hele den agrarpolitiske Udvikling, uden hvilken den ikke vilde have naaet det nuværende Omfang. Man er nu naaet til Priser, der nødvendigvis maa indskrænke den store Befolknings Kødforbrug. Hvorvidt man vil tale om Nødtilstande, beror paa det Synspunkt, man anlægger; saalænge en tilsvarende Fordyrelse af andre animalske Produkter, der kunne indføres — Fisk, Æg o. s. v. — endnu ikke har fundet Sted i samme Omfang, er det vel ikke berettiget, men man kan ikke fortænke Befolkningens brede Lag, der kun ugerne indlader sig paa Forandringer i den tilvante

Kost, i at klage over »Kødnød«, tilmed da vi staa overfor Vinterens Begyndelse, og det trods alle Forsikringer fra endog tilsyneladende meget kompetent Side ikke ser ud til, at den nuværende Knaphed paa Kød saa snart vil blive afhjulpet.

Da Klagerne over »Fleischnot« kom stærkt frem i 1898 og 1902, var det paa en Tid, da Prisen paa Svin efter længere Tids Stigning havde naaet Højdepunktet og kort efter begyndte at falde, eftersom Svinebestanden imidlertid var bleven stærkt forøget. Den Gang havde Klagerne altsaa let ved at forstumme. Nu staa vi i Begyndelsen af en Dyrtidsperiode; vel er der meget, der taler for, at den allerede har naaet eller snart vil naa sit Højdepunkt, da man i Aar har hjembragt en god Høst — Kartoffelprisen er endog meget lav — saa man synes at have Foder nok; men de reducerede Besætninger skulle bringes paa Fode igen, før et tilstrækkeligt Antal Slagtedyr kan afgives. Der er derfor ikke megen Udsigt til, at det første Aar kan bringe væsentligt Prisfald eller afhjælpe Kødmangelen, saa at man denne Gang hurtigere skal slippe over Dyrtidsperioden, og det endda fraset den uberegnelige Virkning, som de nye forøgede Toldpaalæg, der komme til Anvendelse den 1. Marts 1906, ville bringe. Da disse ligesom de nuværende fortrinsvis beskyttede Kornproduktionen, ser det ud, som om Kødmangelen kan blive endnu mere fremtrædende, saafremt der ikke ad anden Vej raades Bod herpaa.

Men hvilken? Den fra Byernes Side forlangte friere Indførsel af Kvæg og navnlig Svin fra Nabolandene vil næppe hjælpe stort, naar man ikke samtidig ved Toldfrihed eller en betydelig Toldnedsættelse kan

tvinge disse Lande til en forøget Udførsel, indtil en Udjævning af Priserne har fundet Sted; thi under de nuværende Forhold kan der ikke ventes stort mere. I Østerrig-Ungarn er der for Tiden — ogsaa som Følge af daarlig Høst i 1904 — ligeledes Kød-mangel. Priserne ere høje, hvorfor Kvægudførselen til Tyskland er gaaet betydeligt tilbage, og man har endog maattet søge til Udlandet for at faa sit eget Behov af Svin dækket, saaledes har man for kort Tid siden tilladt Indførsel fra Italien. Fra Rusland kan man næppe vente stort, hidtil har dette Rige ikke vist sig i Stand til at vedligeholde en Kødudførsel; det synes knapt at kunne skaffe det til Indførsel tilladte Antal Svin. Det er disse Lande, som man nærmest ser hen til, navnlig i Sydtyskland, hvor Kød-mangelen føles haardest. Dog dette Spørgsmaal ligger ikke for her, fra Regeringens Side er der intet, der tyder hen paa, at man vil tilstaa Lettelser; med smaa Midler kan man ikke afhjælpe den nuværende Mangel, som man desuden betragter som forbigaaende, og »de stigende Krav, som den tiltagende Befolkning maa sætte til en forøget Tilførsel af Fødemidler (Kødet alene kan ikke gøre det) har endnu ikke naaet en saadan Højde, at man af den Grund skulde forandre den økonomiske Politik.*)

Blandt alt, hvad der hidtil er skrevet om »Kødnøden« — og man kan ikke faa et Blad i Haanden uden at finde endog spaltelange Artikler derom — kan man næppe finde en eneste upartisk, virkelig sagkyndig Artikel om Kød-mangelens Udbredelse og økonomiske Virkning; men den kan vel heller ikke gives endnu.

*) Nationaløk. Tidsskrift. Bd. XXXVII S. 137.

Hvad man faar at se for eller imod, er mere eller mindre tilsat med politisk Agitationsstof, da man ligesom i de tidligere nævnte Dyrtidsperioder i den hele Misère har et ypperligt Kampmiddel mod den hidtil fulgte agrariske Beskyttelsespolitik, hvis Talsmænd gør Gengæld efter bedste Evne. I den Henseende nægter man sig intet, men det er dog maaske særegent for Tyskland, at alle Kødforbrugere ere fuldstændig enige om, at det er »Agrarpolitiken«, der bærer Skylden for Mangelen.

Hvor man ellers træffer Dyrtid paa Fødevarer, Brød eller Kød, er det de paagældende Handlende, der ved deres formentlige »blu« Fortjeneste stemples som Syndebukke af den nødlidende Befolkning. Saaledes er det for Tiden i Wien, hvor de høje Kødpriser have fremkaldt et stærkt Røre; dér maa Slagterne — navnlig Storslagterne — holde for. Byraadet har bevirket Oprettelsen af et Storslagteri, for derved at holde Prisen nede og har endog ladet indrette Kødudsalg. Jeg skal ikke opholde mig ved, at man næppe i Wien udretter noget mod Dyrtiden ad denne Vej, men kun pege paa, at i Tyskland er det kun Forsvarerne af Agrarpolitiken, der søge at bevise, at de Handlende og Slagterne samt Kommunerne med deres Slagtehuse ere Skyld i de høje Priser. Der er ingen andre, der følge dem, overalt rettes Kampen mod Agrarpolitiken og »die bösen Agrarier«, og tilsyneladende vindes der Terræn mod dem. Dog, det er jo vanskeligt at dømme om midt under Kampen. Forsvarerne ere selvfølgelig forbitrede derover, saa meget mere, som man denne Gang til en vis Grad gør dem Uret; de kunne med Rette paaberaabe sig den slette

Høst som Kødangelens nærmeste Aarsag, og den lide de oven i Købet selv haardt under. Det er imidlertid ikke første Gang, at Skam og Skade følges ad, og selv om man denne Gang kommer gennem Krisen uden Indrømmelser, saa vil den med Mellemrum gentage sig med forøget Styrke, hvis man ikke sørger for rigeligere Tilførsler — og man er maaske nærmere, end man tror, ved det Tidspunkt, hvor det tyske Landbrug selv vil komme til at føle den uheldige Virkning af den ensidige Agrarpolitik.

Hamburg, September 1905.
